

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Anette Granberg

Datum
2026-02-09

Beteckning
Tjänsteanteckning
Diarienummer:
26RS1477

PM – Kulturinsatser för stärkt hälsa i Örebro län

Syfte

Att stärka den psykiska och fysiska hälsan hos invånare i Örebro län genom riktade kulturinsatser i områden där ohälsotalen är som högst bland personer i åldern 18–64 år. Satsningen ska bidra till ökad jämlik hälsa och stärkt delaktighet.

Bakgrund och motiv för satsningen

Kartläggning av ohälsotal i länets Demografiska Statistikområden¹ (DeSO-områden) visar tydliga geografiska skillnader. Vissa delar av länet har betydligt högre nivåer av psykisk ohälsa, långtidssjukskrivning och social isolering. Dessa skillnader påverkar både individers livsvillkor och länets långsiktiga utveckling.

Forskning (1-3) och nationella erfarenheter (3) visar att kultur är ett effektivt hälsofrämjande resurs. Kulturaktiviteter kan bidra till: minskad stress och oro, stärkt självkänsla och egenmakt, ökad social samhörighet, förbättrad livskvalitet och stärkt kreativitet och kognitiv förmåga.

Tillgången till kultur är dock ojämnt fördelad i länet. Landsbygdsområden och socioekonomiskt utsatta delar av länet har ofta färre kulturmöjligheter. Hinder kan till exempel vara transportmöjligheter, färre mötesplatser, ekonomiska hinder eller brist på kulturinstitutioner. Genom att rikta kulturinsatser till områden med höga ohälsotal kan regionen: bidra till mer jämlika villkor, stärka den sociala hållbarheten, skapa mötesplatser och sammanhang som främjar hälsa och nå grupper som annars sällan tar del av kultur (4).

Praktiskt genomförande

Kartläggning och prioritering

Regionen har genomfört en analys av ohälsotal på DeSO-nivå. Utifrån dessa har 5

---

¹ DeSO-områden är en geografisk enhet definierad av Statistikmyndigheten SCB. Indelningen tar hänsyn till geografiska förutsättningar så att gränserna, i möjligaste mån, följer exempelvis gator, vattendrag och järnvägar.

geografiska områden i länet identifieras där ohälsotalen är höga (se tabell 1).

Se länk för [Örebro Länskarta](#)

Tabell 1. Genomsnittligt antal ohälsodagar² per invånare 18–64 år i Örebro län 2021.

Kommun	Område	Genomsnitt antal ohälsodagar per invånare
Degerfors	Svartå-Solberga-Knutsbol	39 dagar per år
Lindesberg	Storå tätort	48 dagar per år
Ljusnarsberg	Kopparberg City	43 dagar per år
Laxå	Hasselfors-Röfors	39 dagar per år
Nora	Ås-Gyttorp	37 dagar per år

Utlysning av medel

Regionen genomför en riktad utlysning där kommuner, bibliotek, föreningar, studieförbund och professionella kulturaktörer kan söka medel för kulturinsatser i syfte att stärka hälsan. De 5 DeSO-områden där ohälsotalen är störst kommer att prioriteras i utlysningen.

Utlisningen bör även inkludera en beskrivning av hur verksamheten kan förankras lokalt – både för att skapa goda förutsättningar att verka i DeSo-området och för att nå målgruppen samt möjliggöra en hållbar rekrytering av deltagare. Andra krav är att kulturinsatserna ska genomföras av professionella aktörer med relevant kompetens, ha ett inkluderande arbetssätt och förmåga att följa upp insatserna.

Genomförande av kulturinsatser

Exempel på kulturinsatser: sång, musik- och dansaktiviteter, biblioterapi och läsfrämjande grupper och skapande verksamhet (bild, form, hantverk). Insatserna ska vara kostnadsfria för deltagarna.

Uppföljning och utvärdering

Aktörer som beviljas medel ska redovisa: antal deltagare, genomförda aktiviteter, upplevda hälsoeffekter och utvecklingsbehov. Delta på två ”lärtillfällen” (konferens som regionen arrangerar) och dela med sig av lärdomar och erfarenheter. Regionens sammanställer en rapport till politiken.

² Till ohälsodagar räknas dagar med sjukpenning inklusive arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning. Alla dagar är omräknade till heldagar.

Förslag på finansiering

För att genomföra satsningen föreslås att regionen avsätter **250 000 kronor** under perioden **2026**. Insatser ska ha påbörjats under 2026 och ska genomföras och rapporteras under 2027. Beloppet möjliggör: ca 5 projekt i de prioriterade områdena. Medel kan till exempel användas till kostnader såsom, arvoden till kulturpedagoger/konstnärer, material, lokaler, kommunikation, samordning och uppföljning.

Motivering till beloppet

- Insatserna riktas till områden med höga ohälsotal.
- Kultur som hälsofrämjande metod är kostnadseffektiv jämfört med traditionella insatser.
- Satsningen stärker flera av regionens strategiska mål inom RUS.
- Medlen kan skapa ökad delaktighet och social hållbarhet.

Satsningen ligger i linje med den regionala kulturplanen 2024–2027 och stärker regionens arbete med folkhälsa, landsbygdsutveckling och social hållbarhet.

Koppling till Regionala utvecklingsstrategin (RUS)

Ett jämlikt och inkluderande län:

- Riktat resurser till DeSO-områden med hög ohälsa
- Stärker delaktighet och tillgång till kultur i landsbygds- och socioekonomiskt utsatta områden
- Skapar mötesplatser som kan motverka isolering och stärker social sammanhållning

Ett hållbart och hälsosamt län:

- Använder kultur som ett verktyg för att stärka psykisk och fysisk hälsa
- Främjar välbefinnande, kreativitet och livskvalitet
- Erbjuder insatser som kan minska stress, oro och ensamhet

Attraktiva livsmiljöer i hela länet

- Ökar kulturutbudet i områden där det idag oftast är begränsat
- Bidrar till att mindre orter får tillgång till kultur

Samverkan

- Stärker samarbete mellan kommuner, civilsamhälle, kulturaktörer och regionen

Sammanfattning

Genom att kombinera kultur och folkhälsa i riktade insatser till områden med höga ohälsotal bidrar satsningen till flera av de prioriterade målen i Region Örebro läns

utvecklingsstrategi och därmed är en strategiskt viktig del av länets långsiktiga utveckling.

1. Fancourt D, Finn S. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review: World Health Organization. Regional Office for Europe; 2019.
2. Zbranca R, Dâmaso M, Blaga O, Kiss K, Dascal MD, Yakobson D, et al. CultureForHealth report: culture's contribution to health and well-being: a report on evidence and policy recommendations for Europe. 2022.
3. Folkhälsomyndigheten. Kulturens betydelse för hälsa och välbefinnande - En sammanfattning av en kartläggande litteraturöversikt Folkhälsomyndigheten 2024 [cited 2026 February 2]. Available from: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/k/kulturens-betydelse-for-halsa-och-valbefinnande-/?pub=131830>.
4. Axelsson S. Kultur för en hållbar framtid?: En begreppshistorisk idéanalys av kulturens roll i diskursen om hållbar utveckling. 2021.